

**ZARZĄDZENIE NR 659.2020  
PREZYDENTA MIASTA EŁKU**

z dnia 11 grudnia 2020 r.

**w sprawie zatwierdzenia Programu Działalności Środowiskowego Domu Samopomocy Lawendowy Zakątek w Ełku typu A, B, C, w tym z niepełnosprawnością sprzężoną.**

Na podstawie § 4 ust. 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 9 grudnia 2010 r. w sprawie środowiskowych domów samopomocy (Dz. U. z 2020, poz. 249), zarządzam co następuje:

**§ 1.** Zatwierdzam Program Działalności Środowiskowego Domu Samopomocy Lawendowy Zakątek w Ełku typu A, B, C, w tym z niepełnosprawnością sprzężoną, stanowiący załącznik do niniejszego zarządzenia.

**§ 2.** Wykonanie zarządzenia powierza się Dyrektorowi Środowiskowego Domu Samopomocy Lawendowy Zakątek w Ełku.

**§ 3.** Traci moc zarządzenie Nr 439.2020 Prezydenta Miasta Ełku z dnia 25 lutego 2020 r. w sprawie pozytywnego zaopiniowania Programu Działalności Środowiskowego Domu Samopomocy Lawendowy Zakątek w Ełku typu A, B, C, w tym ze spektrum autyzmu lub niepełnosprawnością sprzężoną.

**§ 4.** Zarządzenie wchodzi w życie z dniem podpisania.

Prezydent Miasta Ełku

**Tomasz Andrukiewicz**

Załącznik do zarządzenia nr ..... 2020  
Prezydenta Miasta Elku z dnia ..... 2020 r.  
w sprawie zatwierdzenia Programu  
Działalności Środowiskowego Domu  
Samopomocy Lawendowy Zakątek w Elku  
typu A, B, C, w tym z niepełnosprawnością  
sprzężoną

**Program Działalności Środowiskowego Domu Samopomocy  
Lawendowy Zakątek w Elku typu A, B, C,  
w tym z niepełnosprawnością sprzężoną**

## Program działalności Środowiskowego Domu Samopomocy Lawendowy Zakątek w Elku

### Typ A

Program działalności Środowiskowego Domu Samopomocy Lawendowy Zakątek w Elku, zwanego dalej „ŚDS” został opracowany na podstawie rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 9 grudnia 2010 r. w sprawie środowiskowych domów samopomocy (Dz. U. z 2020 r., poz. 249)

#### Adresaci

Środowiskowy Dom Samopomocy Lawendowy Zakątek w Elku jest jednostką organizacyjną pomocy społecznej. Jest placówką wsparcia dziennego przeznaczoną dla 45 pełnoletnich osób niepełnosprawnych Miasta Elku. Ponadto posiada 4 miejsca całodobowego pobytu.

W ramach działalności Domu organizowane są również zajęcia klubowe przeznaczone dla osób oczekujących na przyjęcie do ŚDS oraz byłych uczestników typu A, B, C, w tym osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi lub spektrum autyzmu.

Środowiskowy Dom Samopomocy Lawendowy Zakątek w Elku jest ośrodkiem wsparcia typu A, B, C, w tym osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi lub spektrum autyzmu. Obejmuje wsparciem osoby przewlekłe psychicznie chore (typ A), osoby z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu głębokim, znacznym, umiarkowanym a także osoby z niepełnosprawnością w stopniu lekkim, gdy jednocześnie występują inne zaburzenia zwłaszcza neurologiczne (typ B), osoby wykazujące inne przewlekłe zaburzenia czynności psychicznych, które zgodnie ze stanem wiedzy medycznej zaliczane są do zaburzeń psychicznych z wyłączeniem osób czynnie uzależnionych od środków psychoaktywnych (typ C) oraz osoby będące uczestnikami domów typu A,B i C, w tym osoby z niepełnosprawnościami sprzężonymi lub spektrum autyzmu.

#### Cel ogólny funkcjonowania Środowiskowego Domu Samopomocy Lawendowy Zakątek w Elku

Celem ogólnym funkcjonowania ŚDS jest rozwój systemu oparcia społecznego dla osób, które z powodu przewlekłej psychicznej choroby, niepełnosprawności intelektualnej, przewlekłych zaburzeń psychicznych oraz osób z niepełnosprawnością sprzężoną lub spektrum autyzmu mają trudności w codziennym funkcjonowaniu, zwłaszcza w kształtowaniu kontaktów interpersonalnych i społecznych jak również poprawa funkcjonowania społecznego uczestników ŚDS zmierzająca do ich usamodzielnienia.

Działalność Środowiskowego Domu Lawendowy Zakątek w Elku swoim zasięgiem obejmuje Miasto Elku i wpisuje się w Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Elku na lata 2019-2023, gdzie ŚDS w Elku wskazany jest jako placówka realizująca zadania Miasta Elku w zakresie pomocy społecznej. Tut. Ośrodek wskazany jest jako placówka realizująca zadania miasta z zakresu wsparcia i pomocy osobom chorym psychicznie z niepełnosprawnością intelektualną oraz osobom wykazującym inne przewlekłe zaburzenia czynności psychicznych. Zadaniem ŚDS jest prowadzenie terapii, która „ma na celu wyrównywanie deficytów rozwojowych, wyposażenie uczestników w umiejętności pozwalające im brać udział w życiu społecznym, być samodzielnymi i pozbywać się zahamowań w komunikacji”.(str.28 ).

## **Środowiskowy Dom Samopomocy typ A - Program działalności**

Oferta dla uczestników Środowiskowego Domu Samopomocy typu A jest skierowana dla osób przewlekle psychicznie chorych. Doświadczenie choroby psychicznej wiąże się z poczuciem wyobcowania i osamotnienia oraz trudnościami w kontaktach z ludźmi.

### **Cele programu w odniesieniu do osób przewlekle psychicznie chorych:**

- poprawa jakości życia, doprowadzenie do osiągnięcia optymalnego poziomu samodzielnego funkcjonowania oraz ograniczenia nawrotów choroby poprzez rehabilitację społeczną oraz działania wspierająco - aktywizujące,
- wykształcenie umiejętności radzenia sobie z doświadczeniem choroby psychicznej,
- zwiększenie aktywności w życiu społeczności lokalnej,
- powrót do aktywności zawodowej poprzez przygotowanie osób chorych psychicznie do uczestnictwa na rynku pracy,
- kreacja pozytywnego, realnego wizerunku osób chorych psychicznie, przeciwdziałanie stereotypom i wykluczeniu społecznemu,
- integracja uczestników ze środowiskiem poprzez współpracę z innymi ośrodkami, instytucjami i organizacjami,
- przeciwdziałanie instytucjonalizacji,
- rozwój form samopomocowych wśród uczestników ŚDS i ich rodzin,
- pomoc i wsparcie dla rodzin osób chorujących psychicznie,
- poprawa wzajemnych relacji interpersonalnych umiejętności komunikowania się, a także współżycia w grupie.
- motywowanie do leczenia i rehabilitacji (dyscyplina przyjmowania systematycznie leków, kształtowanie potrzeb kontaktu z lekarzem, praca nad samoświadomością swojej choroby, przełamywanie lęku przed nowymi wyzwaniami) oraz usprawniania fizycznego, którego celem jest podwyższenie sprawności fizycznej lub utrzymanie jej na dotychczasowym poziomie,
- poprawa umiejętności komunikacyjnych, w tym z wykorzystaniem alternatywnych i wspomagających sposobów porozumiewania się.

### **Cele główne realizowane są poprzez następujące cele szczegółowe:**

- budowanie społeczności opartej na zasadzie wzajemnej życzliwości, zrozumienia, wsparcia w dążeniu do poprawy jakości życia i samodzielności,
- wzrost samodzielności uczestników domu w zakresie podstawowych umiejętności życiowych,
- rozwój umiejętności i kompetencji społecznych i interpersonalnych,
- podniesienie kompetencji w zakresie umiejętności komunikacji werbalnej,
- integracja ze społecznością i poprawa funkcjonowania w rodzinie, poprzez nawiązanie pozytywnych kontaktów ze środowiskiem lokalnym,
- aktywizacja uczestników, rozwój inwencji i motywacji do działania, rozbudzenie i podtrzymanie zdolności, zainteresowań,
- podniesienie poziomu aktywności fizycznej, psychicznej oraz twórczej,
- podniesienie kompetencji w zakresie życia z problemami zdrowotnymi, aktywizacja zawodowa,
- wsparcie w zakresie poradnictwa psychologicznego i pomocy w dostępie do świadczeń zdrowotnych,

- profilaktyka zdrowia psychicznego poprzez zapobieganie nawrotom choroby psychicznej oraz przystosowanie osób po przebytym leczeniu psychiatrycznym do funkcjonowania w środowisku,
- wzmocnienie samokontroli,
- wzrost aktywności poprzez udział w różnych formach terapii;
- wzrost umiejętności zdrowego stylu życia,
- kreacja postaw samorządności i zaangażowania uczestników w pracę na rzecz domu,
- rozwój kulturalny i osobowościowy uczestników,
- rozwój umiejętności aktywnego życia oraz organizacji czasu wolnego,
- wsparcie środowiska rodzinnego, w tym grup wsparcia rodzin osób chorujących psychicznie,
- wsparcia w rozwiązywaniu problemów dnia codziennego.

Dom Typu A realizuje swoje cele poprzez stosowanie różnorodnych form zajęć indywidualnych i grupowych dostosowanych do potrzeb i możliwości uczestnika, jak również do możliwości organizacyjnych i finansowych ŚDS. Umożliwia uczestnikom rozwój zgodnie z własnymi predyspozycjami, bez presji czasu.

#### **ŚDS typ A przewiduje następujące obszary działania i formy zajęć:**

- treningi funkcjonowania w życiu codziennym, w tym: trening dbałości o wygląd zewnętrzny, trening nauki higieny, trening kulinarny, trening umiejętności praktycznych, trening gospodarowania własnymi środkami finansowymi,
- trening umiejętności interpersonalnych i rozwiązywania problemów w tym: kształtowanie pozytywnych relacji uczestnika z osobami bliskimi, sąsiadami, z innymi osobami w czasie zakupów, w środkach komunikacji publicznej, w urzędach, w instytucjach kultury,
- treningi umiejętności spędzania czasu wolnego, w tym: rozwijanie zainteresowań literaturą, audycjami radiowymi, telewizyjnymi, internetem, udział w spotkaniach towarzyskich i kulturalnych,
- trening umiejętności komunikacyjnych, w tym z wykorzystaniem alternatywnych i wspomagających sposobów porozumiewania się,
- poradnictwo psychologiczne,
- pomoc w załatwianiu spraw urzędowych,
- pomoc w dostępie do niezbędnych świadczeń zdrowotnych, w tym uzgadnianie i pilnowanie terminów wizyt u lekarza, pomoc w zakupie leków, pomoc w dotarciu do jednostek ochrony zdrowia,
- niezbędną opiekę,
- terapię ruchową, w tym: zajęcia sportowe, turystykę i rekreację,
- możliwość spożycia gorącego posiłku,
- całodobowe wyżywienie dla uczestników skierowanych na pobyt całodobowy, w formie posiłków lub produktów żywnościowych do przygotowywania posiłków przez uczestnika,
- usługi transportowe a także opiekę uczestnikom w trakcie dowożenia na zajęcia lub odwożenia po zajęciach,
- inne formy postępowania przygotowujące do uczestnictwa w warsztatach terapii zajęciowej lub podjęcia zatrudnienia, w tym warunkach pracy chronionej na przystosowanym stanowisku pracy,
- organizację integracyjnych wydarzeń oraz zajęć w środowisku otwartym m.in. : wycieczki, integracyjne wyjazdy, spotkania okolicznościowe.



Wybór odpowiednich form zajęć jest dostosowany do potrzeb poszczególnych uczestników, ich możliwości, predyspozycji, zainteresowań i zaangażowania.

### **Metody, sposoby i kryteria oceny efektów działalności Domu, w tym – postępów uczestników**

Podstawową metodą oceny postępów uczestników ŚDS jest ocena zespołu wspierająco – aktywizującego, w skład którego wchodzi pracownicy świadczący usługi w Domu i kierownik ŚDS. Każdy z uczestników podlega ocenie zespołu a wnioski z terapii oraz ścieżka postępowania opisywana jest w indywidualnym planie postępowania wspierająco - aktywizującym od momentu przyjęcia uczestnika do ŚDS co 6 miesięcy. W zależności od potrzeb zespół wspierająco - aktywizujący zbiera się (nie rzadziej jednak niż raz na 6 miesięcy) w celu omówienia planów postępowania wspierająco - aktywizującego, przeanalizowania ewentualnych osiągniętych rezultatów, a także w razie potrzeby modyfikacji postępowania terapeutycznego. Dużym wsparciem w ocenie działalności Domu są sprawozdania merytoryczne, merytoryczno - finansowe, opinie i współpraca z rodzinami, instytucjami

### **Możliwości realizacyjne poszczególnych form działania ze wskazaniem zasobów: materialnych, ludzkich, organizacyjnych.**

#### **Zasoby materialne:**

Środowiskowy Dom Samopomocy Lawendowy Zakątek mieści się w budynku wolnostojącym dwukondygnacyjnym, przy ul. Kościuszki 28B w Ełku o powierzchni 540,18m<sup>2</sup> użytkowej spełnia warunki ogólne przewidziane rozporządzeniem w sprawie środowiskowych domów samopomocy tj. otoczenie, powierzchnia, rozkład i liczba pomieszczeń. Powierzchnia użytkowa przypadająca na jednego uczestnika wynosi nie mniej niż 8 m<sup>2</sup>. Pokoje przeznaczone na opiekę całodobową są dwuosobowe o powierzchni nie mniejszej niż 6 m<sup>2</sup>. Budynek znajduje się w strefie ochrony konserwatorskiej bez barier architektonicznych. Dzięki spełnionym warunkom możliwe jest zapewnienie standardu usług domu zgodnie z § 18 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityk Społecznej z dnia 9 grudnia 2010 roku. W Środowiskowym Domu Samopomocy Lawendowy Zakątek znajdują się sprzęty, urządzenia odpowiednie do realizacji indywidualnych planów aktywizująco - wspierających. Wszystkie znajdujące się w ŚDS pomieszczenia są dostosowane do potrzeb i możliwości uczestników. Każde z pomieszczeń, w których odbywają się zajęcia wspierająco - aktywizujące wyposażone jest w sprzęt niezbędny do prawidłowego przebiegu ww. zajęć.

#### **Zasoby ludzkie**

W placówce zatrudnia się osoby niezbędne do realizacji zadań i zapewnienia sprawnego funkcjonowania, ze szczególnym uwzględnieniem zapewnienia opieki i bezpieczeństwa Uczestników. Osoby zatrudnione w Domu do prowadzenia danego rodzaju zajęć lub wykonywania czynności, posiadają odpowiednie kwalifikacje i doświadczenie zawodowe.

#### **Zasoby organizacyjne**

Sprawami organizacyjnymi zajmuje się dyrektor ŚDS. Obecny skład osobowy Środowiskowego Domu Samopomocy Lawendowy Zakątek w pełni zapewnia sprawność i profesjonalną obsługę działalności ŚDS.

**Przewidywane efekty programu:**

- zwiększenie samodzielności adresatów programu w codziennym życiu,
- zmniejszenie hospitalizacji,
- wydłużenie okresów remisji,
- poprawa komunikacji u osób z problemami w porozumiewaniu się,
- jak najdłuższe utrzymanie osoby niepełnosprawnej w jej naturalnym środowisku,
- możliwie jak najbardziej samodzielne funkcjonowanie uczestników ŚDS,
- wzrost poczucia własnej wartości,
- poprawa relacji uczestników ŚDS z najbliższym otoczeniem i środowiskiem lokalnym,
- zwiększanie szansy uczestników ŚDS na podjęcie pracy,
- powstanie i rozwój grup wsparcia dla rodzin.

Ocena efektów działalności Domu dokonywana jest raz w roku, w formie sprawozdania rocznego z działalności Domu.

**Kierunki rozwoju**

Dla prawidłowego funkcjonowania Środowiskowego Domu Samopomocy Lawendowy Zakątek niezbędne jest podejmowanie następujących działań:

- stałego podnoszenia kwalifikacji przez kadrę ŚDS,
- okresowej oceny indywidualnych planów wspierająco – aktywizujących uczestników,
- rozwijanie współpracy z rodzinami uczestników oraz środowiskiem lokalnym,
- wzmocnienie współpracy z organizacjami pozarządowymi, służbami i instytucjami działającymi na rzecz integracji społecznej uczestników,
- angażowanie uczestników w działalność ŚDS,
- nawiązywanie i podtrzymywanie kontaktów z innymi ŚDS, położonymi nie tylko w mieście Ełk i powiecie ełckim.

P.O. **DYREKTOR**  
Środowiskowego Domu Samopomocy  
Lewandowy Zakątek

14.X.2020r. **Lucyna Kryłowicz**  
Sporządził.....(data i podpis)

**Z up. WOJEWODY**  
**WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO**

Uzgodniono.....**Marcin Jastrzębski**.....(data i podpis)

**DYREKTOR**  
Wydziału Polityki Społecznej

03.11.2020.

**GŁÓWNY SPECJALISTA**

**Katarzyna Górska**  
30.10.2020r.

**PREZYDENT MIASTA**

**Tomasz Andrukiewicz**

Zatwierdził.....(data i podpis)

**KIEROWNIK ODDZIAŁU**

**Ewa Kordalska**



## **Program działalności Środowiskowego Domu Samopomocy Lawendowy Zakątek w Elku**

### **Typ B**

Program działalności Środowiskowego Domu Samopomocy Lawendowy Zakątek w Elku, zwanego dalej „ŚDS” został opracowany na podstawie rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 9 grudnia 2010 r. w sprawie środowiskowych domów samopomocy (Dz. U. z 2020 r., poz. 249)

#### **Adresaci**

Środowiskowy Dom Samopomocy Lawendowy Zakątek w Elku jest jednostką organizacyjną pomocy społecznej. Jest placówką wsparcia dziennego przeznaczoną dla 38 pełnoletnich osób niepełnosprawnych Miasta Elku. Ponadto posiada 4 miejsca całodobowego pobytu.

W ramach działalności Domu organizowane są również zajęcia klubowe przeznaczone dla osób oczekujących na przyjęcie do ŚDS oraz byłych uczestników typu A, B, C, w tym osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi lub spektrum autyzmu.

Środowiskowy Dom Samopomocy Lawendowy Zakątek w Elku jest ośrodkiem wsparcia typu A, B, C, w tym osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi lub spektrum autyzmu. Obejmuje wsparciem osoby przewlekłe psychicznie chore (typ A), osoby z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu głębokim, znacznym, umiarkowanym a także osoby z niepełnosprawnością w stopniu lekkim, gdy jednocześnie występują inne zaburzenia zwłaszcza neurologiczne (typ B), osoby wykazujące inne przewlekłe zaburzenia czynności psychicznych, które zgodnie ze stanem wiedzy medycznej zaliczane są do zaburzeń psychicznych z wyłączeniem osób czynnie uzależnionych od środków psychoaktywnych (typ C) oraz osoby będące uczestnikami domów typu A,B i C, w tym osoby z niepełnosprawnościami sprzężonymi lub spektrum autyzmu.

#### **Cel ogólny funkcjonowania Środowiskowego Domu Samopomocy Lawendowy Zakątek w Elku**

Celem ogólnym funkcjonowania ŚDS jest rozwój systemu oparcia społecznego dla osób, które z powodu przewlekłej psychicznej choroby, niepełnosprawności intelektualnej, przewlekłych zaburzeń psychicznych oraz osób z niepełnosprawnością sprzężoną lub spektrum autyzmu mają trudności w codziennym funkcjonowaniu, zwłaszcza w kształtowaniu kontaktów interpersonalnych i społecznych jak również poprawa funkcjonowania społecznego uczestników ŚDS zmierzająca do ich usamodzielnienia.

Działalność Środowiskowego Domu Lawendowy Zakątek w Elku swoim zasięgiem obejmuje Miasto Elku i wpisuje się w Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Elku na lata 2019-2023, gdzie ŚDS w Elku wskazany jest jako placówka realizująca zadania Miasta Elku w zakresie pomocy społecznej. Tut. Ośrodek wskazany jest jako placówka realizująca zadania miasta z zakresu wsparcia i pomocy osobom chorym psychicznie z niepełnosprawnością intelektualną oraz osobom wykazującym inne przewlekłe zaburzenia czynności psychicznych. Zadaniem ŚDS jest prowadzenie terapii, która „ma na celu wyrównywanie deficytów rozwojowych, wyposażenie uczestników w umiejętności pozwalające im brać udział w życiu społecznym, być samodzielnymi i pozbywać się zahamowań w komunikacji”.(str.28 ).

## **Środowiskowy Dom Samopomocy typ B - Program działalności**

Dom typu B jest placówką dla osób z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu:

- lekkim, gdy jednocześnie występują inne zaburzenia, zwłaszcza neurologiczne,
- umiarkowanym, znacznym i głębokim.

Oferta środowiskowego domu samopomocy typ B wychodzi naprzeciw potrzebom osób niepełnosprawnych intelektualnie, które potrzebują środowiskowego wsparcia z uwzględnieniem terapii społecznej dającej im możliwość funkcjonowania w grupie, aktywnego spędzania czasu, rozwijania umiejętności w zakresie samoobsługi. Program ukierunkowany jest na rozwój indywidualny osób z niepełnosprawnością intelektualną poprzez przygotowanie ich do niezależnego i godnego życia oraz przywrócenia im własnego miejsca w społeczeństwie.

### **Cele programu w odniesieniu do osób z niepełnosprawnością intelektualną:**

- poprawa jakości życia, podtrzymywanie i rozwijanie umiejętności niezbędnych do samodzielnego życia oraz powstrzymania regresu poprzez rehabilitację społeczną oraz działania wspierające – aktywizujące,
- rozszerzenie zakresu zaradności i samodzielności życiowej adekwatnie do indywidualnego poziomu funkcjonowania,
- aktywizacja uczestników zajęć, rozwój ich zainteresowań, indywidualnych uzdolnień poprzez udział w różnorodnych zajęciach terapeutycznych,
- powrót do aktywności zawodowej poprzez przygotowanie do uczestnictwa w warsztatach terapii zajęciowej lub podjęcia zatrudnienia w warunkach pracy chronionej,
- kreowanie pozytywnego, realnego wizerunku osób z niepełnosprawnością intelektualną i przeciwdziałanie stereotypom i błędnym schematom postrzegania tej grupy osób niepełnosprawnych przez społeczeństwo oraz przeciwdziałanie społecznemu wykluczeniu,
- integracja społeczna poprzez umożliwienie osobom niepełnosprawnością intelektualną pozostanie w społeczności lokalnej oraz środowisku rodzinnym,
- wzmocnienie współpracy z innymi ośrodkami wsparcia, instytucjami, organizacjami na rzecz osób z niepełnosprawnością intelektualną,
- rozwój grup wsparcia dla uczestników ŚDS i ich rodzin oraz wzmacnianie więzi społecznych w środowisku,
- rozwój i podtrzymywanie samorządności uczestników ŚDS.
- motywowanie do leczenia i rehabilitacji (dyscyplina przyjmowania systematycznie leków, kształtowanie potrzeb kontaktu z lekarzem, praca nad samoświadomością swojej choroby, przełamywanie lęku przed nowymi wyzwaniami) oraz usprawniania fizycznego, którego celem jest podwyższenie sprawności fizycznej lub utrzymanie jej na dotychczasowym poziomie,
- poprawa umiejętności komunikacyjnych, w tym z wykorzystaniem alternatywnych i wspomagających sposobów porozumiewania się.

### **Cele główne są realizowane przez następujące cele szczegółowe:**

- budowanie społeczności opartej na zasadzie wzajemnej życzliwości, zrozumienia, wsparcie w dążeniu do poprawy jakości życia i samodzielności,
- wzrost samodzielności uczestników domu w zakresie podstawowych umiejętności życiowych,

- wzrost kompetencji w zakresie umiejętności interpersonalnych,
- podniesienie kompetencji w zakresie umiejętności komunikacji werbalnej,
- nauka wykonywania prac z zakresu gospodarstwa domowego poprzez naukę obsługi narzędzi i urządzeń użytku codziennego,
- zwiększanie umiejętności manualnych, percepcyjnych i ruchowych,
- rozwój umiejętności nawiązywania pozytywnych kontaktów ze światem zewnętrznym poprzez integrację osób upośledzonych umysłowo ze społecznością i poprawę funkcjonowania w rodzinie,
- aktywizacja uczestników, rozwój inwencji i motywacji do działania, rozbudzenie i podtrzymywanie zdolności, zainteresowań,
- podniesienie poziomu aktywności fizycznej, psychicznej, twórczej,
- wsparcie w zakresie poradnictwa psychologicznego i pomocy w dostępie do świadczeń zdrowotnych,
- nabycie umiejętności zdrowego stylu życia poprzez udział w różnych formach terapii,
- rozwój kulturalny i osobowościowy uczestników,
- rozwój umiejętności aktywnego życia oraz organizacji czasu wolnego,
- wsparcie środowiska rodzinnego,
- rozwój grup wsparcia rodzin osób niepełnosprawnych intelektualnie,

**Program działania ŚDS typ B przewiduje następujące obszary działania i formy zajęć:**

- treningi funkcjonowania w życiu codziennym, w tym trening dbałości o wygląd zewnętrzny, trening nauki higieny, trening kulinarny, trening umiejętności praktycznych, trening gospodarowania własnymi środkami finansowymi
- trening umiejętności interpersonalnych i rozwiązywania problemów w tym: kształtowanie pozytywnych relacji uczestnika z osobami bliskimi, sąsiadami, z innymi osobami w czasie zakupów, w środkach komunikacji publicznej, w urzędach, w instytucjach kultury,
- treningi umiejętności spędzania czasu wolnego, w tym: rozwijanie zainteresowań literaturą, audycjami radiowymi, telewizyjnymi, internetem, udział w spotkaniach towarzyskich i kulturalnych,
- trening umiejętności komunikacyjnych, w tym z wykorzystaniem alternatywnych i wspomagających sposobów porozumiewania się,
- poradnictwo psychologiczne,
- pomoc w załatwianiu spraw urzędowych,
- pomoc w dostępie do niezbędnych świadczeń zdrowotnych, w tym uzgadnianie i pilnowanie terminów wizyt u lekarza, pomoc w zakupie leków, pomoc w dotarciu do jednostek ochrony zdrowia,
- niezbędną opiekę,
- terapię ruchową, w tym: zajęcia sportowe, turystykę i rekreację,
- możliwość spożycia gorącego posiłku,
- całodobowe wyżywienie dla uczestników skierowanych na pobyt całodobowy, w formie posiłków lub produktów żywnościowych do przygotowywania posiłków przez uczestnika,
- usługi transportowe a także opiekę uczestnikom w trakcie dowożenia na zajęcia lub odwożenia po zajęciach,
- inne formy postępowania przygotowujące do uczestnictwa w warsztatach terapii zajęciowej lub podjęcia zatrudnienia, w tym warunkach pracy chronionej na



- przystosowanym stanowisku pracy,
- organizację integracyjnych wydarzeń oraz zajęć w środowisku otwartym m.in. : wycieczki, integracyjne wyjazdy, spotkania okolicznościowe.

Wszystkie zajęcia dostosowane są do indywidualnych potrzeb uczestnika. Umożliwiają uczestnikom rozwój zgodnie z własnymi predyspozycjami, bez presji czasu.

### **Metody, sposoby i kryteria oceny działalności Domu, w tym – postępów uczestników**

Podstawową metodą oceny postępów uczestników ŚDS jest ocena Zespołu wspierająco - aktywizującego, w skład którego wchodzi pracownicy i kierownik ŚDS. Każdy z uczestników podlega ocenie zespołu, a wnioski z terapii oraz ścieżka postępowania opisywana jest w indywidualnym planie postępowania wspierająco - aktywizującego od momentu przyjęcia uczestnika do ŚDS co 6 miesięcy. W zależności od potrzeb zespół wspierająco - aktywizujący zbiera się (nie rzadziej jednak niż raz na 6 miesięcy) w celu omówienia planów postępowania wspierająco - aktywizującego, przeanalizowania ewentualnych osiągniętych rezultatów, a także w razie potrzeby modyfikacji postępowania terapeutycznego. Dużym wsparciem w ocenie działalności Domu są sprawozdania merytoryczne, merytoryczno- finansowe, opinie i współpraca z rodzinami, instytucjami.

### **Możliwości realizacyjne poszczególnych form działania ze wskazaniem zasobów: materialnych, ludzkich, organizacyjnych.**

#### **Zasoby materialne :**

Środowiskowy Dom Samopomocy Lawendowy Zakątek mieści się w budynku wolnostojącym dwukondygnacyjnym, przy ul. Kościuszki 28B w Ełku o powierzchni 540,18m<sup>2</sup> użytkowej spełnia warunki ogólne przewidziane rozporządzeniem w sprawie środowiskowych domów samopomocy tj. otoczenie, powierzchnia, rozkład i liczba pomieszczeń. Powierzchnia użytkowa przypadająca na jednego uczestnika wynosi nie mniej niż 8 m<sup>2</sup>. Pokoje przeznaczone na opiekę całodobową, są dwuosobowe o powierzchni nie

mniej niż 6 m<sup>2</sup>. Budynek znajduje się w strefie ochrony konserwatorskiej bez barier architektonicznych. Dzięki spełnionym warunkom możliwe jest zapewnienie standardu usług domu zgodnie z § 18 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityk Społecznej z dnia 9 grudnia 2010 roku. W Środowiskowym Domu Samopomocy Lawendowy Zakątek znajdują się sprzęty, urządzenia odpowiednie do realizacji indywidualnych planów aktywizująco - wspierających. Wszystkie znajdujące się w ŚDS pomieszczenia są dostosowane do potrzeb i możliwości uczestników. Każde z pomieszczeń, w których odbywają się zajęcia wspierająco - aktywizujące wyposażone jest w sprzęt niezbędny do prawidłowego przebiegu ww. zajęć.

#### **Zasoby ludzkie:**

W placówce zatrudnia się osoby niezbędne do realizacji zadań i zapewnienia sprawnego funkcjonowania, ze szczególnym uwzględnieniem zapewnienia opieki i bezpieczeństwa Uczestników. Osoby zatrudnione w Domu do prowadzenia danego rodzaju zajęć lub wykonywania czynności, posiadają odpowiednie kwalifikacje i doświadczenie zawodowe.



### **Zasoby organizacyjne:**

Sprawami organizacyjnymi zajmuje się dyrektor ŚDS. Obecny skład osobowy Środowiskowego Domu Samopomocy Lawendowy Zakątek w pełni zapewnia sprawną i profesjonalną obsługę działalności ŚDS.

### **Przewidywane efekty programu:**

- zwiększenie samodzielności adresatów programu w codziennym życiu,
- wzrost aktywności psychoruchowej oraz sprawności fizycznej,
- wzrost poczucia własnej wartości,
- poprawa motoryki małej i wielkiej,
- poprawa komunikacji u osób z problemami w porozumiewaniu się,
- jak najdłuższe utrzymanie osoby z niepełnosprawnością w jej naturalnym środowisku,
- wzrost zainteresowania sposobami spędzania czasu,
- wzrost umiejętności nawiązywania kontaktów interpersonalnych (nawiązywania i podtrzymywanie rozmowy, umiejętności funkcjonowania w grupie, podejmowania aktywnych działań, wywiązywanie się z obowiązków),
- umiejętności radzenia sobie z własnymi emocjami,
- poprawa relacji uczestników ŚDS z najbliższym otoczeniem i środowiskiem lokalnym,
- zwiększanie szansy uczestników ŚDS na podjęcie pracy,
- powstanie i rozwój grup wsparcia dla rodzin.

Ocena efektów działalności Domu dokonywana jest raz w roku, w formie sprawozdania rocznego z działalności domu.

Ocena efektów dokonywana jest w oparciu o dokumentację indywidualną (indywidualne plany wspierające – aktywizujące) oraz zbiorczą, tzn. ewidencję obecności uczestników, dzienniki zajęć terapeutycznych oraz dokumentację dotyczącą działalności zespołu wspierającego – aktywizującego.

### **Kierunki rozwoju :**

Dla prawidłowego funkcjonowania Środowiskowego Domu Samopomocy Lawendowy Zakątek niezbędne jest podejmowanie następujących działań:

- stałego podnoszenia kwalifikacji przez kadrę domu,
- okresowej oceny indywidualnych planów wspierających - aktywizujących uczestników,
- rozwijanie współpracy z rodzinami uczestników oraz środowiskiem lokalnym,
- współpraca z organizacjami pozarządowymi, służbami i instytucjami działającymi na rzecz integracji społecznej uczestników,
- angażowanie uczestników w działalność ŚDS,
- nawiązywanie i podtrzymywanie kontaktów z innymi ŚDS.

**DYREKTOR**  
Środowiskowego Domu Samopomocy  
Lawendowy Zakątek

Sporządził: *14.11.2020* *Lucyna Kryłowicz* (data i podpis)

**Z up. WOJEWODY**  
**WIĘKUSZÓWSKO-MAZURSKIEGO**

*Marcin Jastrzębski*  
Uzgodniono: **DYREKTOR** (data i podpis)  
Zdziału Polityki Społecznej

*03.11.2020*

**PREZYDENT MIASTA**

*Tomasz Andrukiewicz*

Zatwierdził: (data i podpis)

**GŁÓWNY SPECJALISTA**

*Katarzyna Górska*

*30.10.2020r.*

## Program działalności Środowiskowego Domu Samopomocy Lawendowy Zakątek w Elku

### Typ C

Program działalności Środowiskowego Domu Samopomocy Lawendowy Zakątek w Elku, zwanego dalej „ŚDS” został opracowany na podstawie rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 9 grudnia 2010 r. w sprawie środowiskowych domów samopomocy (Dz. U. z 2020 r., poz. 249)

#### Adresaci

Środowiskowy Dom Samopomocy Lawendowy Zakątek w Elku jest jednostką organizacyjną pomocy społecznej. Jest placówką wsparcia dziennego przeznaczoną dla 38 pełnoletnich osób niepełnosprawnych Miasta Elk. Ponadto posiada 4 miejsca całodobowego pobytu.

W ramach działalności Domu organizowane są również zajęcia klubowe przeznaczone dla osób oczekujących na przyjęcie do ŚDS oraz byłych uczestników typu A, B, C, w tym osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi lub spektrum autyzmu.

Środowiskowy Dom Samopomocy Lawendowy Zakątek w Elku jest ośrodkiem wsparcia typu A, B, C, w tym osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi lub spektrum autyzmu. Obejmuje wparciem osoby przewlekłe psychicznie chore (typ A), osoby z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu głębokim, znacznym, umiarkowanym a także osoby z niepełnosprawnością w stopniu lekkim, gdy jednocześnie występują inne zaburzenia zwłaszcza neurologiczne (typ B), osoby wykazujące inne przewlekłe zaburzenia czynności psychicznych, które zgodnie ze stanem wiedzy medycznej zaliczane są do zaburzeń psychicznych z wyłączeniem osób czynnie uzależnionych od środków psychoaktywnych (typ C) oraz osoby będące uczestnikami domów typu A,B i C, w tym osoby z niepełnosprawnościami sprzężonymi lub spektrum autyzmu.

#### Cel ogólny funkcjonowania Środowiskowego Domu Samopomocy Lawendowy Zakątek w Elku

Celem ogólnym funkcjonowania ŚDS jest rozwój systemu oparcia społecznego dla osób, które z powodu przewlekłej psychicznej choroby, niepełnosprawności intelektualnej, przewlekłych zaburzeń psychicznych oraz osób z niepełnosprawnością sprzężoną lub spektrum autyzmu mają trudności w codziennym funkcjonowaniu, zwłaszcza

w kształtowaniu kontaktów interpersonalnych i społecznych jak również poprawa funkcjonowania społecznego uczestników ŚDS zmierzająca do ich usamodzielnienia.

Działalność Środowiskowego Domu Lawendowy Zakątek w Elku swoim zasięgiem obejmuje Miasto Elk i wpisuje się w Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Elku na lata 2019-2023, gdzie ŚDS w Elku wskazany jest jako placówka realizująca zadania Miasta Elku w zakresie pomocy społecznej. Tut. Ośrodek wskazany jest jako placówka realizująca zadania miasta z zakresu wsparcia i pomocy osobom chorym psychicznie z niepełnosprawnością intelektualną oraz osobom wykazującym inne przewlekłe zaburzenia czynności psychicznych. Zadaniem ŚDS jest prowadzenie terapii, która „ma na celu wyrównywanie deficytów rozwojowych, wyposażenie uczestników w umiejętności pozwalające im brać udział w życiu społecznym, być samodzielnymi i pozbywać się zahamowań w komunikacji”.(str.28 ).

### **Środowiskowy Dom Samopomocy Lawendowy Zakątek typ C - Program działalności**

Dom typu C jest przeznaczony dla osób wykazujących inne przewlekłe zaburzenia czynności psychicznych. Poważnym problemem w/w grupy osób jest niemożność pełnego funkcjonowania w społeczeństwie i trudności w integracji ze społecznością lokalną. Bardzo często osoby z zaburzeniami psychicznymi typu: choroba Alzheimera, izolują się od społeczeństwa.

Oferta środowiskowego domu samopomocy typ C wychodzi naprzeciw potrzebom osób z przewlekłymi zaburzeniami czynności psychicznych, które potrzebują środowiskowego wsparcia z uwzględnieniem terapii społecznej dającej im możliwość funkcjonowania w grupie, aktywnego spędzania czasu, rozwijania umiejętności w zakresie samoobsługi. Program ukierunkowany jest na rozwój indywidualny osób wykazujących inne przewlekłe zaburzenia czynności psychicznych poprzez przygotowanie ich do niezależnego i godnego życia oraz przywrócenia im własnego miejsca w społeczeństwie.

#### **Cele programu w odniesieniu do osób wykazujących inne przewlekłe zaburzenia czynności psychicznych:**

- nabycie umiejętności jak najbardziej samodzielnego pełnienia ról życiowych i społecznych,
- wzrost samodzielności uczestników poprzez uczenie i rozwijanie umiejętności niezbędnych do samodzielnego życia,
- kształtowanie umiejętności zaspokajania podstawowych potrzeb życiowych i umiejętności społecznego funkcjonowania,
- doprowadzenie do zwiększenia poczucia własnej wartości oraz pewności siebie w kontaktach z ludźmi,
- integracja ze środowiskiem lokalnym i rodzinnym,
- motywowanie do leczenia i rehabilitacji (dyscyplina przyjmowania systematycznie leków, kształtowanie potrzeb kontaktu z lekarzem psychiatrą, praca nad samoświadomością swojej choroby, przełamywanie lęku przed nowymi wyzwaniami),
- rozwój samodzielności i pomoc w załatwianiu spraw urzędowych niezbędnych do samodzielnego funkcjonowania np. wyrobienia dowodu osobistego, załatwianie dodatku mieszkaniowego, itp.
- motywowanie do leczenia i rehabilitacji (dyscyplina przyjmowania systematycznie leków, kształtowanie potrzeb kontaktu z lekarzem, praca nad samoświadomością swojej choroby, przełamywanie lęku przed nowymi wyzwaniami) oraz usprawniania fizycznego, którego celem jest podwyższenie sprawności fizycznej lub utrzymanie jej na dotychczasowym poziomie,
- poprawa umiejętności komunikacyjnych, w tym z wykorzystaniem alternatywnych i wspomagających sposobów porozumiewania się.

#### **Cele główne są realizowane przez następujące cele szczegółowe:**

- budowanie społeczności opartej na zasadzie wzajemnej życzliwości, zrozumienia, wsparcie w dążeniu do poprawy jakości życia i samodzielności,
- usamodzielnianie uczestników domu w zakresie podstawowych umiejętności życiowych,
- podniesienie kompetencji w zakresie umiejętności interpersonalnych,
- podniesienie kompetencji w zakresie umiejętności komunikacji werbalnej,
- przyuczenie do wykonywania prac z zakresu gospodarstwa domowego naukę obsługi narzędzi i urządzeń użytku codziennego,



- zwiększanie umiejętności manualnych, percepcyjnych i ruchowych,
- rozwój umiejętności nawiązywania pozytywnych kontaktów ze światem zewnętrznym poprzez integrację osób wykazujących inne przewlekłe zaburzenia czynności psychicznych ze społecznością oraz poprawę funkcjonowania w rodzinie,
- aktywizacja uczestników poprzez rozwijanie inwencji, motywowanie do działań i rozwoju, rozbudzanie i podtrzymywanie zdolności, zainteresowań,
- podniesienie poziomu aktywności fizycznej, psychicznej, twórczej,
- wsparcie w zakresie poradnictwa psychologicznego i pomocy w dostępie do świadczeń zdrowotnych,
- nabycie umiejętności zdrowego stylu życia poprzez udział w różnych formach terapii,
- rozwój kulturalny i osobowościowy uczestników,
- rozwój umiejętności aktywnego życia oraz organizacji czasu wolnego,
- wsparcie środowiska rodzinnego.

**Program działania ŚDS typ C przewiduje następujące obszary działania i formy zajęć:**

- treningi funkcjonowania w życiu codziennym, w tym trening dbałości o wygląd zewnętrzny, trening nauki higieny, trening kulinarny, trening umiejętności praktycznych, trening gospodarowania własnymi środkami finansowymi
- trening umiejętności interpersonalnych i rozwiązywania problemów w tym: kształtowanie pozytywnych relacji uczestnika z osobami bliskimi, sąsiadami, z innymi osobami w czasie zakupów, w środkach komunikacji publicznej, w urzędach, w instytucjach kultury,
- treningi umiejętności spędzania czasu wolnego, w tym: rozwijanie zainteresowań literaturą, audycjami radiowymi, telewizyjnymi, internetem, udział w spotkaniach towarzyskich i kulturalnych,
- trening umiejętności komunikacyjnych, w tym z wykorzystaniem alternatywnych i wspomagających sposobów porozumiewania się,
- poradnictwo psychologiczne,
- pomoc w załatwianiu spraw urzędowych,
- pomoc w dostępie do niezbędnych świadczeń zdrowotnych, w tym uzgadnianie i pilnowanie terminów wizyt u lekarza, pomoc w zakupie leków, pomoc w dotarciu do jednostek ochrony zdrowia,
- niezbędną opiekę,
- terapię ruchową, w tym: zajęcia sportowe, turystykę i rekreację,
- możliwość spożycia gorącego posiłku,
- całodobowe wyżywienie dla uczestników skierowanych na pobyt całodobowy, w formie posiłków lub produktów żywnościowych do przygotowywania posiłków przez uczestnika,
- usługi transportowe a także opiekę uczestnikom w trakcie dowożenia na zajęcia lub odwożenia po zajęciach,
- inne formy postępowania przygotowujące do uczestnictwa w warsztatach terapii zajęciowej lub podjęcia zatrudnienia, w tym warunkach pracy chronionej na przystosowanym stanowisku pracy,
- organizację integracyjnych wydarzeń oraz zajęć w środowisku otwartym m.in. : wycieczki, integracyjne wyjazdy, spotkania okolicznościowe.

Wszystkie zajęcia dostosowane są do indywidualnych potrzeb uczestnika. Umożliwiają uczestnikom rozwój zgodnie z własnymi predyspozycjami, bez presji czasu.

### **Metody, sposoby i kryteria oceny działalności Domu, w tym – postępów uczestników**

Podstawową metodą oceny postępów uczestników ŚDS jest ocena Zespołu wspierająco - aktywizującego, w skład którego wchodzi pracownicy i kierownik ŚDS. Każdy z uczestników podlega ocenie zespołu, a wnioski z terapii oraz ścieżka postępowania opisywana jest w indywidualnym planie postępowania wspierająco - aktywizującego od momentu przyjęcia uczestnika do Domu co 6 miesięcy. W zależności od potrzeb zespół wspierająco - aktywizujący zbiera się (nie rzadziej jednak niż raz na 6 miesięcy) w celu omówienia planów postępowania wspierająco - aktywizującego, przeanalizowania ewentualnych osiągniętych rezultatów a także w razie potrzeby modyfikacji postępowania terapeutycznego. Dużym wsparciem w ocenie działalności Domu są sprawozdania merytoryczne, merytoryczno- finansowe, opinie i współpraca z rodzinami, instytucjami.

### **Możliwości realizacyjne poszczególnych form działania ze wskazaniem zasobów: materialnych, ludzkich, organizacyjnych.**

#### **Zasoby materialne:**

Środowiskowy Dom Samopomocy Lawendowy Zakątek mieści się w budynku wolnostojącym dwukondygnacyjnym, przy ul. Kościuszki 28B w Elku o powierzchni 540,18m<sup>2</sup> użytkowej spełnia warunki ogólne przewidziane rozporządzeniem w sprawie środowiskowych domów samopomocy tj. otoczenie, powierzchnia, rozkład i liczba pomieszczeń. Powierzchnia użytkowa przypadająca na jednego uczestnika wynosi nie mniej niż 8 m<sup>2</sup>. Pokoje przeznaczone na opiekę całodobową, są dwuosobowe o powierzchni nie mniejszej

niż 6 m<sup>2</sup>. Budynek znajduje się w strefie ochrony konserwatorskiej bez barier architektonicznych. Dzięki spełnionym warunkom możliwe jest zapewnienie standardu usług domu zgodnie z § 18 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityk Społecznej z dnia 9 grudnia 2010 roku. W Środowiskowym Domu Samopomocy Lawendowy Zakątek znajdują się sprzęty, urządzenia odpowiednie do realizacji indywidualnych planów aktywizująco - wspierających.

Wszystkie znajdujące się w ŚDS pomieszczenia są dostosowane do potrzeb i możliwości uczestników. Każde z pomieszczeń, w których odbywają się zajęcia wspierająco - aktywizujące wyposażone jest w sprzęt niezbędny do prawidłowego przebiegu ww. zajęć.

#### **Zasoby ludzkie:**

W placówce zatrudnia się osoby niezbędne do realizacji zadań i zapewnienia sprawnego funkcjonowania, ze szczególnym uwzględnieniem zapewnienia opieki i bezpieczeństwa Uczestników. Osoby zatrudnione w Domu do prowadzenia danego rodzaju zajęć lub wykonywania czynności, posiadają odpowiednie kwalifikacje i doświadczenie zawodowe.

#### **Zasoby organizacyjne:**

Sprawami organizacyjnymi zajmuje się dyrektor ŚDS. Obecny skład osobowy Środowiskowego Domu Samopomocy w pełni zapewnia sprawną i profesjonalną obsługę działalności ŚDS.

#### **Przewidywane efekty programu:**

- zwiększenie samodzielności adresatów programu w codziennym życiu,
- wzrost aktywności psychoruchowej oraz sprawności fizycznej,
- wzrost poczucia własnej wartości,



- poprawa komunikacji u osób z problemami w porozumiewaniu się,
- poprawa motoryki małej i wielkiej,
- jak najdłuższe utrzymanie osoby niepełnosprawnej w jej naturalnym środowisku,
- wzrost zainteresowania sposobami spędzania czasu,
- wzrost umiejętności nawiązywania kontaktów interpersonalnych (nawiązywanie i podtrzymywanie rozmowy, umiejętności funkcjonowania w grupie, podejmowanie aktywnych działań, wywiązywanie się z obowiązków),
- umiejętności radzenia sobie z własnymi emocjami,
- poprawa relacji uczestników ŚDS z najbliższym otoczeniem i środowiskiem lokalnym,
- zwiększanie szansy uczestników ŚDS na podjęcie pracy,
- powstanie i rozwój grup wsparcia dla rodzin.

Ocena efektów działalności Domu dokonywana jest raz w roku, w formie sprawozdania rocznego z działalności domu.

Ocena efektów dokonywana jest w oparciu o dokumentację indywidualną (indywidualne plany wspierająco – aktywizujące) oraz zbiorczą, tzn. ewidencję obecności uczestników, dzienniki zajęć terapeutycznych oraz dokumentację dotyczącą działalności zespołu wspierająco – aktywizującego.

### **Kierunki rozwoju**

Dla prawidłowego funkcjonowania Środowiskowego Domu Samopomocy Lawendowy Zakątek niezbędne jest podejmowanie następujących działań:

- stałego podnoszenia kwalifikacji przez kadrę domu,
- okresowej oceny indywidualnych planów wspierająco – aktywizujących uczestników,
- rozwijanie współpracy z rodzinami uczestników oraz środowiskiem lokalnym,
- współpraca z organizacjami pozarządowymi, służbami i instytucjami działającymi na rzecz integracji społecznej uczestników,
- angażowanie uczestników w działalność ŚDS,
- nawiązywanie i podtrzymywanie kontaktów z innymi ŚDS położonymi nie tylko w mieście Ełk i powiecie ełckim.

14. x 2020 r.  
p.o. **DYREKTOR**  
Środowiskowego Domu Samopomocy  
Łowendowy Zakątek  
Sporządził..... **Lucyna Kryłowicz** (data i podpis)

**Z up. WOJEWODY  
WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO**  
Uzgodniono..... **Marcin Jastrzębski** (data i podpis)  
**DYREKTOR**  
Wydziału Polityki Społecznej  
03. 11. 2020.

**PREZYDENT MIASTA**  
**Tomasz Andrukiewicz**  
Zatwierdził..... (data i podpis)

**GŁÓWNY SPECJALISTA**  
**Katarzyna Głirska**  
30. 10. 2020 r.